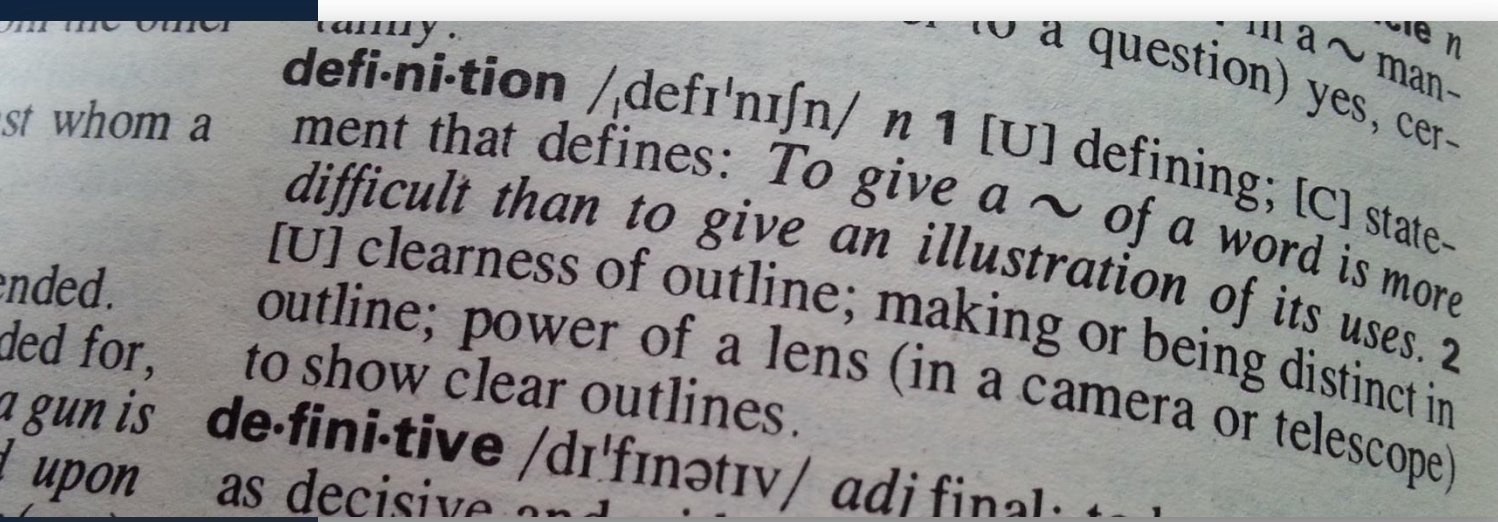

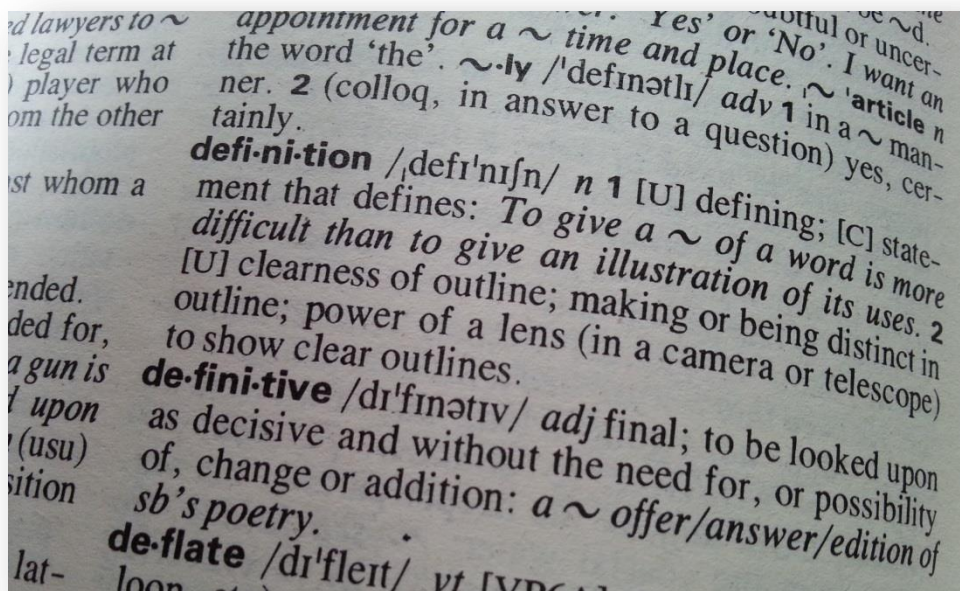

DEFINICE A POJMY

BETTER VALUE RESULTS
FOR A BETTER VALUE LIFE

DEFINICE A POJMY

POJMY

AIRSIDE (VNITŘNÍ PLOCHA LETIŠTĚ)

Plocha uvnitř hranice celní, pasové a bezpečnostní kontroly (*perimetru*) letiště.

Součástí airside je **dráhový systém letiště** a vnitřní plochy odbavovacích terminálů (tzv. *tranzit*). Celní, pasové a bezpečnostní kontroly podléhají všechny osoby tj. i zaměstnanci, a všechna vozidla, vjíždějící do vnitřní zóny letiště.

Opakem je **landside** tj. plocha vně této hranice.

AUTOBUS

Autobus je motorové vozidlo, provozované na pozemních komunikacích a určené pro hromadnou přepravu osob.

AUTOBUS NA ZAVOLÁNÍ (DIAL AND RIDE, DIAL-A-RIDE, DIAL&RIDE)

Autobus na zavolání je **systém autobusové dopravy s flexibilní trasou**, kdy je možné telefonem nebo přímo v autobusu požádat, aby autobus zastavil v konkrétní ulici a před konkrétním domem.

Autobus musí kvůli tomu částečně přizpůsobit svou trasu.

Autbusy na zavolání jsou **užitečné v paratransitu** nebo při **obsluze cestujících se zavazadly** (například svázejících cestujících na letiště/rozdávajících z letiště).

Specifickou podobou autobusů na zavolání jsou **autobusy hotelové služby**, které svázejí cestující hotelů na letiště resp. rovázejí cestující z letiště do hotelů.

A

AUTOBUSOVÁ DOPRAVA

Autobusová doprava je hromadná přeprava osob, zajišťovaná autobusy.

AUTOBUSOVÁ DRÁHA/AUTOBUSOVÉ TĚLESO

Speciální těleso, určené pro provoz autobusů. Může se jednat o standartní vyhrazenou komunikaci, uzpůsobenou provozu autobusů. Může se také jednat o dvojpruh nosných pásů, který je navíc doplněn nějakou formou směrového vedení autobusu.

Autobusová dráha je určená zpravidla pro provoz [metrobusu](#).

AUTOBUSOVÁ ZASTÁVKA

Autobusová zastávka je veřejné místo, určené k nastupování do autobusů, k vystupování z nich nebo k přestupování mezi nimi.

AUTOBUSOVÉ OBRATIŠTĚ

Autobusová obřiatiště slouží k **obrácení směru jízdy autobusu**.

Zřizují se zpravidla na místě konce autobusových linek nebo v místě úvratě autobusové linky.

AUTOBUSOVÉ NÁDRAŽÍ

Autobusové nádraží je místem nástupu, výstupu a přestupu cestujících většího počtu linek autobusové dopravy. Zpravidla bývají vybavena **nádražní budovou**.

AUTOMAT (JÍZDENKOVÝ, PARKOVACÍ)

Jízdenkový automat je stroj, jehož prostřednictvím lze automaticky uhradit jízdné. Zpravidla také automaticky vydává jízdní doklady.

Jízdenkový automat má buď charakter [turniketu](#), který po úhradě cestujícího propouští k přepravě, nebo prodejního **automatu vydávajícího cestovní doklady**. Uplatní se jak v síti MHD, tak například na železniční síti. Platit lze mincemi, bankovkami, platebními kartami, předplacenými magnetickými kartami nebo talony. Turnikety umí načítat předplacené jízdenky.

Na nádražích lze také koupit tzv. nástupištní (*perónový*) lístek, který opravňuje k přístupu doprovázejících osob na nástupiště.

Parkovací automat je stroj, kde lze automaticky uhradit poplatek za parkování. Zpravidla také vydává parkovací lístek.

Parkovací automaty buď doprovází systém automatických bran na vjezdu a výjezdu, nebo vydávají parkovací doklad s uvedením přípustné doby parkování. V Evropě a USA doznívají automaty na mince, označující dobu povoleného parkování na příslušném parkovacím místě.

Mýtný automat je stroj, kde lze automaticky uhradit mýtné, zpravidla také vydává příslušnou stvrzenku.

Obrázek 1: Jízdenkové automaty v pražském metru a na ulici v Hamburku

B

Mýtné automaty bývají zpravidla doprovázeny automatickou branou na vjezdu a na výjezdu. Podle režimu provozu mýtného systému lze platit na vjezdu (*pak je brána na výjezdu zbytečná*) nebo na výjezdu, kde je vyúčtována délka zpoplatněné trasy. Mýtné automaty slouží i k zaplacení elektronického mýtného.

AUTOMOBILOVÁ DOPRAVA (AD)

Přeprava osob a nákladu automobily po silniční a uliční síti.

AUTOMOBILOVÝ VLAK

Vlak umožňující k přepravě osobních a nákladních automobilů, včetně řidičů a cestujících, po železniční síti.

Automobilové vlaky jezdí podle jízdních řádů a zajišťují buď přepravu na velké vzdálenosti nebo přepravu přes obtížně přístupná místa (*například průsmyky, tunely apod.*). Někdy automobilové vlaky zvyšují kapacitu přetížených komunikací.

Automobilový vlak je zpravidla složen ze speciálních vagonů pro přepravu automobilů (*u osobních automobilů výjimečně dvoupatrových*) a osobních vagonů pro přepravu řidičů a cestujících. Na kratších trasách může cestující sedět ve svém autě. V případě nákladních automobilů jsou někdy automobilovým vlakem převáženy pouze přírůbky s tím, že si je na koncové stanici převezme nová posádka s novým tahačem.

Automobilové vlaky zpravidla nezajišťují dopravu ve městech a v městských aglomeracích, ale mají tam svůj zdroj nebo cíl.

BEZPEČNOST DOPRAVY

Jedná se o specifický obor, týkající se zajištění:

- bezpečnosti přepravy osob (*cestující veřejnosti a personálu*) a nákladu,
- bezpečnosti provozu na dopravní síti,
- bezpečnosti technických prvků dopravní sítě,
- aktivní či pasivní bezpečnosti vozového parku a
- bezpečnosti osob a majetku, dopravou dotčených.

V dopravním plánování jde zejména o **bezpečnost provozu na dopravní síti**, které se dosahuje:

- bezpečných technickým řešením jednotlivých prvků dopravní sítě,
- vyloučením potenciálních konfliktů bodů a situací v provozu a
- bezpečnou organizací tohoto provozu.

Bezpečnost dopravy se měří soustavou ukazatelů zaměřených zejména na následky případných nehod. Jde například o **celkový počet dopravních nehod**, o **počet dopravních nehod s nejtěžšími následky** (*počet usmrcených a těžce raněných osob*) a o **rozsah ekonomických škod dopravních nehod**. Technická a provozní opatření v rámci dopravního plánování jsou zaměřena na absolutní a poměrné meziroční snižování hodnot těchto ukazatelů.

BIKE AND GO (B+G, B&G)

Organizovaný **systém zachytávání a parkování kol** v místech, navazujících na zóny, kde je používání kol nemožné, nežádoucí a nebo zakázané.

Tato místa bývají vybavena stojany pro odkládání a uzamykání kol a někdy i přístřešky, chránící kola před deštěm nebo sluncem. Futuristickým řešením může být podzemní nebo nadzemní parkování kol v rámci parkovacích páternosterů. Takové parkování bývá zpoplatněno.

Cílem systému je podporovat cyklistickou dopravu ve městech, nikoliv však na úkor bezpečnosti pěší dopravy na pěších zónách.

BIKE AND RIDE (B+R, B&R)

Systém kombinované dopravy, podporující využívání prostředků hromadné dopravy tím, že **nabízí infrastrukturu pro bezpečné odkládání kol** na stanicích páteřních kolejových systémů.

Uplatňuje se zejména v rámci příměstské železniční dopravy při cestách do práce a zpět. Systém má smysl v místech s rozvinutou cyklistickou dopravou a týká se zejména menších sídel, kde není k dispozici jiná forma distribuční dopravy.

Systém vyžaduje stojany k parkování a uzamykání kol a nejlépe také přístřešky. Infrastruktura systému Bike and Ride může navazovat na infrastrukturu systému Park and Ride. Některá parkovací místa pro kola musí počítat s možností parkování motocyklů.

V České republice má tento systém bohaté (prvorepublikové) tradice, byť se pochopitelně neuplatňoval pod tímto názvem. Zaznamenat ho můžeme na starých železničních zastávkách, kde jsou dosud různě pokroucené a rezaté stojany či plechové přístřešky pro odkládání kol.

CARPOOLING

Carpooling je **organizovaný systém zvyšování obsazenosti automobilů na cestě do zaměstnání a zpět**.

Řidič osobního automobilu vytíží kapacitu vozu dalšími cestujícími, čímž sníží poměrné náklady cesty pro jednotlivé cestující a také vyvolané dopady na dopravní infrastrukturu a městskou zástavbu. Aby tak jednal, musí být k tomu vhodným způsobem motivován a také nějakým způsobem podporován.

Viz rovněž [vanpooling](#).

CARSHARING

Jedná se o **sdílenou formu vlastnictví automobilu**. Automobil patří více uživatelům, kteří mají dohodu o jeho společném využívání.

Carsharing **snižuje poměrné náklady na pořízení automobilu i související provozní náklady**. Společensky je efektivní v tom, že snižuje potřebu ploch na jeho odstavení.

V praxi se uplatňuje sice také divoký (*neorganizovaný*) carsharing, častější jsou však organizované formy carsharingu, kde organizátorem sdílení automobilů je **carsharingová firma**.

CÍL DOPRAVY

Cíl dopravy je bod, kde přeprava osob či nákladu končí.

V dopravním plánování se jedná o bod, objekt či území, kde končí přeprava osob a nákladu.

Dopravní potenciál takového bodu, objektu či území měříme počtem uskutečněných cest za dané období nebo jiným výkonovým ukazatelem, který indikuje potenciální atraktivitu pro dopravu (*například počet pracovních míst*).

Cílem dopravy může být i **bod, ke kterému konec přepravy osob či nákladu vztahujeme**, například konečná stanice MHD nebo nákladové nádraží.

Cíl dopravy je pojem užívaný zejména v průzkumu a prognóze dopravy.

Protipólem pojmu cíl dopravy je [zdroj dopravy](#).

CYKLISTICKÁ DOPRAVA

Cyklistickou dopravou rozumíme dopravu realizovanou s použitím jízdního kola.

Obecně může být cyklistickou dopravou i **rekreační cykloturistika** nebo **cyklistický sport**. V užším slova smyslu máme však na mysli využívání kola k přepravě - zpravidla k přepravě do práce, do školy, či za obchodem apod.

CYKLOBUS

Autobus určený pro přepravu cyklistů a jejich kol do středisek cykloturistiky a z nich, zpravidla během letní sezony.

CYKLOSTEZKA

Jedná se o oddělenou dopravní cestu, určenou k provozu cyklistické dopravy.

Cyklostezky slouží k pravidelné cyklistické dopravě **ve městech** nebo mají **rekreační** charakter. Jejich hlavním účelem je **oddělení cyklistů od ostatní dopravy na pozemních komunikacích** a to v zájmu jejich bezpečnosti a také bezpečnosti a plynulosti ostatního provozu.

Součástí cyklostezek je vybavenost ukazateli, mapami či schématy, cyklostojany, lavičkami pro odpočinek cyklistů apod.

Úrovně křížení s ostatní dopravou bývá vybaveno speciálními značkami a signalizací. Z provozu na cyklostezkách zpravidla bývají vyloučena motorová vozidla a také pěší doprava. Cyklostezky většinou umožňují jízdu na kolečkových bruslích.

Cyklostezky bývají sdružovány s pěšími stezkami. V rámci společného tělesa pak bývají označeny/odděleny vodorovným značením.

CYKLOTURISTIKA

Využití jízdního kola k turistickým účelům.

DÁLNIČE

Pozemní komunikace určená pro rychlou dálkovou a mezistátní dopravu silničními motorovými vozidly, která je budována s bezúrovňovým křížením jízdních pruhů, s oddělenými místy napojení pro vjezd a výjezd a která má směrově oddělené jízdní pásy.

Dálnice je přístupná pouze silničním motorovým vozidlům, jejichž nejvyšší povolená rychlost není nižší, než stanoví zvláštní předpis. Z provozu na dálnicích bývá vyloučena místní autobusová doprava, trolejbusová doprava a účelová vozidla.

Jízda po dálnicích bývá velmi často zpoplatněna.

DĚLÍČÍ PRUH (DĚLÍČÍ PÁS, ODDĚLOVACÍ PRUH APOD.)

Jedná se o část vozovky, určenou ke směrovému oddělení souběžných i vstřícných jízdních pruhů, zpravidla z důvodu bezpečnosti.

Dělící pruhy jsou buď **vyznačeny vodorovným značením** nebo **konstrukčně odděleny od vozovky obrubníkem**. Pokud oddělují vstřícné jízdní pruhy, pak bývají vybaveny svodidly.

DĚLBA PŘEPRAVNÍ PRÁCE (MODAL SPLIT)

Dělba přepravní práce vyjadřuje **podíl výkonů jednotlivých druhů dopravy** na celkovém výkonu přepravy.

Zpravidla se odděleně sleduje dělba přepravní práce osobní a nákladní dopravy.

DEPO

Pojem depo v dopravě využíváme k označení **místa nebo areálu odstavení, odbavení, kontroly, údržby a opravy vozového parku.**

Pojem depo užíváme zejména v případě kolejové tj. železniční dopravy, metra a tramvají, méně v případě autobusů a trolejbusů. V autobusové a trolejbusové dopravě pro stejný účel užíváme častěji pojem **garáž/garáže.**

V případě železniční dopravy je vozový park zpravidla odstaven na nekrytých odstavných kolejích. Depo se užívá pro odstavení, odbavení, kontrolu, údržbu a opravu lokomotiv. Vozový park metra a tramvají se naopak v depu velmi často odstavuje na noc.

DIAL-A-RIDE (DIAL AND RIDE)

viz [autobus na zavolání](#)

DISPEČINK (DOPRAVY, MHD)

Dispečink (v dopravě) je **místo operativní organizace a řízení dopravy.**

Dispečink (dispečerské pracoviště) je místem operativní organizace a řízení:

- **provozu na dopravní síti** (je tedy vztažen k dopravní infrastruktuře - například ke komunikacím či kolejové síti) nebo
- **vozového parku** na dopravní síti (je tedy vztažen k provozu vozového parku jednotlivých přepravečů).

V dopravě jsou užívány navíc dispečinky pro řízení dopravy **v rámci významných objektů**, jakou jsou tunely (spojeno s dispečinkem řízení technologií), nádraží, letiště a přístavy, překladiště, skladové areály ap.

V dopravě je dispečink pracovištěm operativní organizace a řízení provozu:

- **v letecké dopravě** (řízení leteckého provozu ve vzduchu včetně jejich přiblížení k letišťům a pohybu letadel na přistávacích a pojezdových drahách, parkovací a odstavné ploše),
- **v železniční dopravě** (řízení provozu na železniční síti a řízení provozu na nádražích),
- **v městské hromadné dopravě**: dispečink metra, dispečink povrchové dopravy MHD, dispečink provozu elektrické dopravy (tramvají a trolejbusů), dispečink provozu tramvajové dopravy, dispečink provozu trolejbusové dopravy nebo dispečink autobusové dopravy,
- **na komunikační síti** (specifický charakter má v rámci dispečerského řízení provozu na komunikacích dispečink systému světelné signalizace).

Systém dispečerského řízení využívají i jednotliví přepravci, včetně například provozovatelů **taxislužby** apod.

DOK (SUCHÝ DOK)

Oddělená nádrž v přístavu, která slouží ke stavbě, opravám a údržbě plavidel.

Z doku se vypouští voda, aby byly voně přístupné ty části plavidel které se za provozu nachází pod čarou ponoru.

DOPRAVA

Pojem **doprava** překrývá tři základní významy:

- je to **činnost**, jejíž podstatou je přeprava osob a materiálu v prostoru,
- je to **soubor technických prostředků**, tj. dopravních cest, vozového parku apod., určených k přepravě osob a materiálu (dopravní infrastruktura),
- je to **ekonomický sektor** (obor hospodářství), zabývající se dopravou, resp. **podnikatelský sektor**, zajišťující a podporující dopravu dodavatelsky (sektor dopravy).

DOPRAVA „ODE DVEŘÍ KE DVEŘÍM“

Jedná se o dopravu ode dveří bytu/provozovny ke dveřím jiného bytu či provozovny.

Pojem se v dopravě využívá výjimečně, spíše se používá v zásilkové službě a obchodě.

DOPRAVA „OD DOMU K DOMU“

Je vyjádřením prostorově přizpůsobivé, zpravidla individuální dopravní obsluhy, kdy jsou osoby či materiál přepravováni od skutečného zdroje ke skutečnému cíli.

Za dopravu od domu k domu je považována IAD, taxi služba, autobus na zavlání, dodávková služba apod. V některých případech se IAD blíží parametrům přepravy od stanice ke stanici, protože nejsou osobní auta zaparkována či odstavena před domy, ale na odstavných parkovištích či v hromadných garážích.

DOPRAVA „OD STANICE KE STANICI“

Forma hromadně organizované dopravy, kdy se cestující musí dostavit k nástupu na stanici, případně materiál je nutné dopravit k místu nakládky, a podobně na druhé straně cesty musí cestující dojít od stanice k cíli přepravy, případně je nutné převzít materiál v místě vykládky.

Systémy MHD jsou zpravidla organizovány od stanice ke stanici, což znamená že nesbírají cestující u dveří jejich domů. Vyšší formu prostorové přizpůsobivosti vykazuje systém linkového taxi, který zastaví před domem, pokud tento leží na trase jeho jízdy. Carpool, vanpool a autobus na zavlání je nicméně systém hromadné dopravy v parametrech přepravy od domu k domu.

DOPRAVNÍ INŽENÝRSTVÍ

Dopravní inženýrství (*traffic engineering*) je oproti dopravnímu plánování **technická disciplína, zabývající se navrhováním dopravních, technických a environmentálních parametrů dopravních soustav** a konkrétně dopravní infrastruktury silniční dopravy, městské hromadné dopravy, dopravy osobní i nákladní, veřejné i individuální.

Cílem dopravního inženýrství je definice technických parametrů dopravní soustavy a dopravního řešení.

Srovnej [dopravní plánování](#)

DOPRAVNÍ OBSLUŽNOST

Dopravní obslužnost rozumíme zajištění takové dopravní obsluhy území, která optimálním způsobem a efektivně naplní sociální a ekonomické funkce území a garantuje přiměřenou dostupnost požadovaných územních funkcí pro všechny kategorie obyvatelstva eventuálně pro všechny kategorie ekonomických a podnikatelských subjektů, kdykoliv a kdekoliv to je zapotřebí.

Jedná se tedy zejména o garantované funkční, výkonové, kvalitativní a ekonomické parametry dopravní infrastruktury, funkční, výkonové, kvalitativní a ekonomické parametry provozu na dopravní síti a výkonu jednotlivých přepravek ve vztahu k obyvatelům a podnikatelským subjektům, tj. uživatelům dopravních služeb.

Parametry dopravní obslužnosti se v poslední době prosazují ve specifikaci dopravních služeb přepravek jež jsou objednávány či sponzorovány územními samosprávami (*které za dopravní obslužnost odpovídají vůči veřejnosti*).

DOPRAVNÍ PLÁNOVÁNÍ

Dopravní plánování (*transportation/transport planning*) se zabývá **plánováním (analýzou, prognózou, navrhováním/projektováním a implementací) rozvoje dopravních soustav**.

Na rozdíl od dopravního inženýrství nejde jen o technickou disciplínu. Zahrnuje i **pohledy institucionální, manažerské, ekonomické a politické**. Je obecným rámcem dopravního inženýrství, což však neznamená, že by tuto disciplínu pohltilo či nahrazovalo. Dopravní inženýrství jako suverénní disciplína řeší technické problémy v rámci úloh dopravního plánování.

Srovnaj [dopravní inženýrství](#)

DOPRAVNÍ POLITIKA

Dopravní politika na generální úrovni definuje **poslání dopravní soustavy, cíle a závazné podmínky jejího rozvoje**.

Definuje **filosofii dopravní obsluhy území**. Definuje **klíčové parametry dopravní obslužnosti území** v územní, modální a časové struktuře. Definuje **vrcholové úlohy rozvoje dopravní soustavy**, které jsou dále podrobněji rozpracovány v generálním plánu rozvoje dopravní soustavy (*generelu dopravy*).

Pokud je dopravní politika správně koncipována, pak je **vyjádřena měřitelnými výkonovými a kvalitativními ukazateli rozvoje** dopravní soustavy, jejichž cílové hodnoty jsou rozloženy v čase a měly by být závazné pro návaznou dokumentaci. Kvalita navazující dokumentace by tedy měla být posuzována podle toho, jakých hodnot měřitelných ukazatelů dopravní obslužnosti území bylo dosaženo a za jakou cenu.

Dopravní politika je **hierarchický fenomén**. Dopravní politika ČR navazuje na dopravní politiku EÚ a předjímá dopravní politiku jednotlivých druhů dopravy, dopravní politiku krajů a nižších územních celků.

Srovnaj [generel dopravy](#)

DOPRAVNÍ PROGNÓZA

Viz [prognóza dopravy](#)

DOPRAVNÍ PRŮZKUM

Viz [průzkum dopravy](#)

DOPRAVNÍ SEDLO

Dno přepravních výkonů v rámci jejich každodenních, týdenních nebo ročních výkyvů.

V průběhu dne lze zaznamenat dvě dopravní sedla a sice **polední** (*mezi ranní a odpolední špičkou*) a **noční** (*mezi odpolední a ranní špičkou*).

V průběhu týdne lze dopravní sedlo zaznamenat **v sobotu a v neděli dopoledne**.

V průběhu roku lze sedlo zpravidla zaznamenat **v letním období dovolených** (*neplatí pro turisticky zajímavé lokality*), v době zimních školních prázdnin a v době volna u příležitosti státních svátků.

Srovnaj [dopravní špička](#) a [fluktuace dopravy](#)

DOPRAVNÍ SOUSTAVA

Obecně je dopravní soustava souborem všech prostředků společnosti, které slouží nebo měly by sloužit přímo či nepřímo k zajištění dopravní obsluhy území.

Dopravní soustava městské aglomerace je ve své specifické podobě:

- **Dopravní obsluhou území městské aglomerace**
- **Souborem technických prostředků dopravní obsluhy městské aglomerace** (*dopravní infrastruktura*)

Srovnaj [dopravní systém](#)

DOPRAVNÍ SYSTÉM

Pojem dopravní systém vyjadřuje vyšší formu nějaké organizované dopravní soustavy, u které lze definovat podstatu funkční integrity, smyslupnou vnitřní strukturu a organizaci, a smysluplné vnější výkonové parametry, sloužící k naplnění definované funkce či definovaného poslání.

Je-li dopravní soustava souborem prostředků zajištění dopravní obsluhy území, včetně těch, které plní nepřímé úlohy nebo je i neplní, pak je dopravní systém integrovaný funkční celek s jednoznačně definovaným posláním.

Klasickým dopravním systémem je systém železniční dopravy, dnes rozdělený na železniční dopravní cestu a organizovanou soustavu železničních přepravců. Klasickým dopravním systémem je také systém metra, tramvajové dopravy apod. Oproti tomu síť pozemních komunikací představuje soustavu prostředků, sloužící k různým účelům, spravovanou různými správci v rámci nejednotné a často i protichůdně organizované soustavy.

Rozlišování pojmů soustava a systém spadá do kompetence systémového inženýrství. V dopravě může být podporou v chápání podstaty různých problémů, chování různých entit a přístupu k řešení různých úloh.

Srovnaj [dopravní soustava](#)

DOPRAVNÍ ŠPIČKA

Vrchol přepravních výkonů v rámci jejich každodenních, týdenních nebo ročních výkyvů.

V průběhu dne lze zaznamenat dvě dopravní špičky a sice **ranní** (*cesty z domova do práce*) a **odpolední** (*cesty z práce domů*).

V průběhu týdne lze na radiálních komunikacích zaznamenat dopravní špičku **v pátek odpoledne** ve směru z města (*cesty za rekreací*) a **v neděli odpoledne** ve směru do města (*cesty z rekreace domů*).

V průběhu roku jsou zaznamenatelné dopravní špičky **na začátku a na konci dovolenkových období** a **na začátku a konci volna u příležitosti významných svátků**.

Dopravní špičky také souvisí s organizací významných sportovních, kulturních a společenských akcí apod.

Komunikace a dopravní cesty, stejně jako vozový park, se dimenzují na výkony v dopravní špičce. Pokud jsou stanoveny kritéria kvality přepravy, pak zpravidla bývá z ekonomických důvodů přípustné, aby ve stanovených výjimečných případech došlo ke shoršení kvality, případně i ke krátkodobému přetížení dopravních kapacit.

Srovnaj [dopravní sedlo](#) a [fluktuace dopravy](#)

DOPRAVNÍ ZÁCPA (DOPRAVNÍ KONGESCE)

Stav přetížení dopravní cesty, který zpravidla vede k narušení plynulosti či zcela k zastavení dopravy.

DOTAZNÍKOVÝ PRŮZKUM

Průzkum dopravy **prováděný prostřednictvím dotazníků**. Je **zaměřen spíše na kvalitativní parametry dopravy než kvantitativní** - na rozdíl od průzkumu, který je založen na ručním nebo automatickém sčítání.

Průzkum prostřednictvím ručního nebo automatického sčítání neposkytuje dostatek informací zejména o zdroji či cíli dopravy, důvodu dopravy, důvodu volby konkrétního přepravního prostředku apod. Podobně nelze zjistit konkrétní kategorii cestujícího a jeho názor na kvalitu a přípustnou cenu dopravy.

Tyto nedostatky může odstranit dotazníkový průzkum, který je však **organizačně velmi náročný**. Získané dotazníky může cestující vyplnit doma (*velké množství dotazníků se ztratí a proto není průzkum dostatečně referenční*) nebo ho s cestujícím na místě vyplňuje asistent (*velmi vysoká kvalita získané informace, ale za vysokou cenu*).

Dotazníkové průzkumy se běžně provádí v silniční, městské hromadné i letecké dopravě.

DRÁHA NA MAGNETICKÉM POLŠTÁŘI

V případě dráhy na magnetickém polštáři se vlak pohybuje **na polštáři magnetického pole** (cca 5 - 10 cm), které je vytvářeno supravodivými magnety, umístěnými v dráze i na spodku vozové jednotky.

Vlak se pohybuje pomocí lineárních motorů a může dosahovat velmi vysokých rychlostí (v průměru například kolem 250 km/h, maximální dosažená rychlost převyšuje 500 km/h).

Dráha na magnetickém polštáři je **investičně velmi náročná**, což brání jejímu širšímu uplatnění. Ve prospěch naopak mluví dosahovaná rychlost. Tato výhoda se ve městě uplatní velmi těžko, může se týkat rychlodrah.

ELEKTRICKÝ POHON (ELEKTRICKÁ TRAKCE)

ELEKTROBUS

Elektrobusem rozumíme **autobus na elektrický pohon**.

Nejedná se o trolejbus, protože elektrobus je provozován **nezávisle na vnější elektrické trakci**. Zdrojem elektrického proudu jsou **baterie**.

EMISE (KARCINOGENNÍCH LÁTEK)

ESKALÁTOR

ESTAKÁDA

EXPRESNÍ AUTOBUS

EXPRESNÍ METRO

FINANČNÍ MODEL

FLUKTUACE DOPRAVY (DENNÍ, TÝDENNÍ ROČNÍ)

Pravidelné výkyvy výkonů dopravy v průběhu dne, týdne a roku.

U flukтуаčních křivek lze zaznamenat pravidelné střídání výkonových špiček a výkonových sedel.

Srovnej [dopravní špička](#) a [dopravní sedlo](#)

E

F

G

GARÁŽE (VEŘEJNÉ, MĚSTSKÉ, PODZEMNÍ, GARÁŽOVÝ DŮM)

GENEREL DOPRAVY (GENERÁLNÍ PLÁN ROZVOJE DOPRAVNÍ SOUSTAVY)

Generální plán rozvoje dopravní soustavy (*Transport Master Plan/Генеральный план развития транспортной системы*) je základní koncepční dokument rozvoje dopravní soustavy.

Generel dopravy představuje souhrnný přehled opatření a investic, zaměřených na udržitelný rozvoj dopravy v rámci daného území v zadané časové projekci stanoveného výhledového období. V tomto smyslu navazuje na politiku rozvoje dopravní soustavy a zastrešuje další dílčí dopravně plánovací dokumentaci včetně dílčích generelů jednotlivých území a druhů doprav.

Generel dopravy řeší budoucí dopravní vztahy v území. Cílem generelu dopravy je vyhodnotit dopravní infrastrukturu, vazby i budoucí význam dopravy z hlediska rozvoje daného území a navrhnout vhodné varianty řešení.

GENEREL CYKLISTICKÉ DOPRAVY

Generel cyklistické dopravy je územně plánovací podklad, jehož cílem je stanovit koncepci rozvoje cyklistické dopravy jakožto součásti dopravního systému města. Využívá se při uplatňování požadavků cyklistiky při investiční přípravě a realizaci staveb.

HELIPAD

Helipad je plochou pro přistání helikoptér, minimalizovanou co do rozměru a vybavení.

HELIPORT

Heliportem rozumíme **plochu, určenou pro přistávání helikoptér.**

HLUK

HLUKOVÁ STUDIE

HUB (DOPRAVNÍ, LETECKÝ)

HYBRIDNÍ POHON

CHODNÍK

Chodník je oddělená nebo samostatná část pozemní komunikace, určená pro potřeby pěší dopravy.

Zpravidla se jedná o oddělený pruh podél automobilové komunikace (*z jedné nebo z obou stran*) nebo o zcela samostatné těleso, zpravidla napříč terénem, jako jsou stavební parcely, parky, pole, lesy ap.

Viz rovněž [pěší stezka](#)

INDIVIDUÁLNÍ DOPRAVA

Individuální doprava je opakem veřejné dopravy, tj. **není veřejně dostupná**, je provozována vlastními nebo pronajatými prostředky, případně je zajišťována na zakázku.

INDIVIDUÁLNÍ AUTOMOBILOVÁ DOPRAVA (IAD)

Individuální automobilovou dopravou rozumíme dopravu, realizovanou vlastními automobily uživatelů.

INTEGRÁTOR DOPRAVY

INTEGROVANÝ DOPRAVNÍ SYSTÉM

Integrovaným dopravním systémem (IDS) rozumíme provozně zkoordinovaný systém dopravní obsluhy území, který vychází z jednotných přepravních podmínek, jednotných tarifů, jednotného systému dotací apod.

JÍZDNÉ (JÍZDENKA, JÍZDNÍ DOKLAD/KARTA/PRŮKAZ, JÍZDENKOVÝ AUTOMAT)

JÍZDNÍ ŘÁD

KALIBRACE MODELU

KARTA (MHD, PARKOVACÍ, ZVÝHODNĚNÁ, MĚSTSKÁ, TURISTICKÁ)

KASSELSKÝ OBRUBNÍK

Kasselský obrubník je stavební prvek určený k použití na autobusových a trolejbusových zastávkách.

Název má podle německého města Kassel, kde byl vyvinut.

Prefabrikované obrubníkové dílce jsou tvarovány tak, že zasahují i do okraje vozovky zastávky a tvoří v ní žlábek, který vede kola autobusu co nejbližší k nástupní hraně. Samotná nástupní hrana je zaoblena tak, aby odvalováním kola nedocházelo k poškození pneumatik. Tato úprava má usnadnit, aby autobus mohl bezpečně zajet co nejtěsněji k hraně nástupiště.

Obrubník zároveň zajišťuje optimální výšku nástupiště, aby bylo co nejbližší úrovni podlahy nízkopodlažních autobusů. Tato úprava usnadní výstup a nástup například osobám se sníženou pohyblivostí (*hlavně osob na invalidních vozících, starším lidem*) i cestujícím s kočárky, ale urychlí i odbavování ostatních cestujících.

Kasselský obrubník je využíván v řadě českých měst.

ově

KISS AND RIDE (*K+R, K&R*)

Režim krátkodobého zastavení **Kiss and Ride** je užíván v přednádraží navazující dopravy k tomu, aby řidič osobního automobilu nebo mikrobusu vysadil v co nejkratším čase cestujícího/cestující, a dál pak pokračoval ve své jízdě buď zpět domů, dále do zaměstnání nebo na vzdálené parkoviště.

Režim je užíván v přednádraží stanic a zastávek příměstské železniční dopravy, u stanic metra a také u železničních a autobusových nádraží v centru měst. Obdobný režim **Kiss and Fly** je užíván v přednádraží letištních terminálů. Na hranici pěších zón, před hotely a před objekty obchodních domů či nákupních středisek, před objekty divadel a koncertních hal ap. je využíván systém **Kiss and Go**. Ne vždy je však tento název užíván.

Název režimu zdůrazňuje krátkodobost zastavení (*tak akorát na jeden polibek*). V reálné praxi je však režim shodný s režimem zastavení tj. na několik minut resp. na dobu nezbytně nutnou pro vystoupení/nastoupení spolucestujících a vykládku či nakládku zavazadel.

Viz rovněž [Kiss and Fly](#) a [Kiss and Go](#)

KISS AND FLY

Jedná se o režim Kiss and Ride, uplatněný v **přednádraží terminálů letišť**.

Automobily jsou v režimu Kiss and Fly **pouštěny blíže k budově terminálu**, režim rychlého vysazení či naložení cestujících je však přísně sledován. Řidič nesmí opustit auto, například doprovodit cestujícího do budovy terminálu či tam na něho počkat.

Krátkodobé parkování před budovou terminálu (*do 15 minut bezplatné a po té progresivně zpoplatněné*) není s režimem Kiss and Fly směřováno. Taková parkoviště jsou zpravidla umístěna dál od budovy terminálu. Řidič může opustit auto a doprovodit cestujícího do budovy terminálu či tam na něho počkat.

Viz [Kiss and Ride](#) a [Kiss and Go](#)

KISS AND GO (*K+G, K&G*)

Režim krátkodobého zastavení **Kiss and Go** je užíván na hranici pěších zón, před objekty hotelů, obchodních domů či nákupních středisek, před objekty divadel a koncertních hal ap. k tomu, aby řidič osobního automobilu nebo mikrobusu vysadil v co nejkratším čase cestujícího/cestující, a dál pak pokračoval ve své jízdě buď zpět domů nebo na vzdálené parkoviště (*například systému Park and Go*).

Režim ne vždy tak bývá nazýván, princip však je užíván často.

Viz [Kiss and Ride](#) a [Kiss and Fly](#)

KOLEJOVÁ DOPRAVA (*KOLEJOVÉ TĚLESO*)

KOMBINOVANÁ DOPRAVA

Kombinovanou osobní dopravou rozumíme zpravidla dopravu **kombinující prvky individuální a veřejné dopravy osob**.

Kombinovanou dopravou je i **společná přeprava osob a nákladu**.

V osobní dopravě do této kategorie řadíme například systémy Park and Ride. Z hlediska kombinace osobní a nákladní dopravy můžeme zmínit například trajekty či leteckou dopravu, automobilové vlaky ap.

KOMUNIKACE (*POZEMNÍ, MÍSTNÍ, ÚČELOVÁ*)

Pozemní komunikace

Pozemní komunikace je dopravní cesta určená pro provoz motorových a jiných nekolejových vozidel nebo pro cyklistickou a pěší dopravu.

Součástí pozemní komunikace jsou pevná zařízení nutná pro zajištění tohoto užití a jeho bezpečnosti.

Pozemní komunikace se dělí do následujících kategorií:

- dálnice (*viz dálnice*),
- silnice (*viz silnice*),
- místní komunikace a
- účelová komunikace.

Místní komunikace

Veřejně přístupná pozemní komunikace, která slouží převážně místní dopravě na území obce.

Místní komunikace se dále rozdělují podle dopravního významu, určení a stavebně technického vybavení do čtyř tříd.

Účelová komunikace

Pozemní komunikace, která slouží ke spojení jednotlivých nemovitostí pro potřeby vlastníků těchto nemovitostí nebo ke spojení těchto nemovitostí s ostatními pozemními komunikacemi nebo k obhospodařování zemědělských a lesních pozemků.

KONCESE

KONTEJNER (*KONTEJNEROVÁ DOPRAVA, KONTEJNEROVÝ TERMINÁL*)

KVALITA DOPRAVY (*KVALITATIVNÍ UKAZATELE DOPRAVY*)

KVALITA ŽIVOTA

KYVADLOVÁ DOPRAVA (*SHUTTLE*)

LANDSIDE (VNĚJŠÍ PLOCHA LETIŠTĚ)

Plocha **vně hranice celní, pasové a bezpečnostní kontroly letiště**.

Součástí landsidu jsou plochy přednádraží letiště, zastávek a stanic MHD, parkovišť, hotelů, administrativních budov, logistických areálů aj.

Opakem je **airside** tj. plocha uvnitř této hranice.

LANOVKA (*LANOVÁ DRÁHA*)

Lanová dráha (*lanovka*) je vodorovná nebo šikmá dráha na níž jsou **vozidla poháněna pomocí tažných lan**.

Lanové dráhy slouží zejména k překonávání velkých výškových rozdílů a k rekreační dopravě. Horizontální lanovky jsou technicky jednodušší a levnější náhradou monorailu. Využívají se v rekreačních a sportovních areálech.

LEHKÉ METRO

Lehké metro je na rozdíl od tradičního těžkého metra *(odvozeného od železniční technologie)* **odvozeno od tramvajové technologie**.

LETADLO

Letadlem rozumíme zařízení, které je uzpůsobeno k létání. **Letounem** rozumíme letadlo, které je těžší než vzduch.

Letadlem je tak i například vzducholod'. V běžném životě jsou však pojmy letadlo a letoun synonymem.

LETECKÁ DOPRAVA

Leteckou dopravou rozumíme **dopravu realizovanou letadlem** nebo jiným létajícím prostředkem jako je například vrtulník, vzducholod', vzdušný balón, rogaló apod.

LETECKÉ MĚSTEČKO (*AVIA CITY, AIRPORT CITY, AEROTROPOLIS*)

Letecké městečko je termín týkající se **zástavby území v bezprostředním okolí letiště**, zástavby neletištního charakteru, zahrnující objekty podpory nákladní dopravy, logistiky, kanceláře, maloobchod, hotely apod.

Dříve letecká městečka zahrnovala i obytnou zástavbu pro personál letiště a leteckého přepravce.

LETIŠTĚ

Letiště je objekt, určený k **vzletu, přistání a pozemnímu pohybu letadel**.

LINKA (*MHD, RADIÁLNÍ, TANGENCIÁLNÍ, OKRUŽNÍ, NÁHRADNÍ, SEZÓNNÍ, TURISTICKÁ, OBČASNÁ*)

LINKOVÉ TAXI

Linkové taxi je **autobusová doprava**, provozovaná **na pevné trase** po stanovené lince **bez určení nástupních a výstupních bodů**.

LOGISTICKÁ ZÓNA (*VEŘEJNÁ LOGISTICKÁ ZÓNA*)

LOGISTIKA

MANAGEMENT KVALITY

MANAGEMENT OCHRANY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

MEGAPOLIS

Město s více jak deseti miliony obyvatel.

MEZIMĚSTSKÁ ŽELEZNICE

Úlohou meziměstské železnice je **obsluha dopravních proudů mezi významnými sídelními celky širšího území** regionu, státu, případně i sousedících států.

MĚŘITELNÝ UKAZATEL

MĚSTO

MĚSTSKÁ AGLOMERACE

Městskou aglomerací rozumíme integrované území, sestávající se z uskupení lidských sídel, jímž zpravidla dominuje jedno velké město.

MĚSTSKÁ HROMADNÁ DOPRAVA (MHD)

Městskou hromadnou dopravou (MHD) rozumíme soustavu pravidelné a veřejně dostupné dopravní obsluhy města a městské aglomerace zajišťované hromadnými dopravními prostředky. Zpravidla ji představuje síť linek, na níž jsou dopravní prostředky provozovány podle předem stanovených jízdních řádů. Přeprava je dostupná na základě úhrady stanoveného jízdného. Přepravní a tarifní podmínky jsou stejné pro všechny zájemce.

MĚSTSKÁ TRAMVAJ

Městská tramvaj je tradiční forma tramvaje, provozované ve městech.

MĚSTSKÁ ŽELEZNICE (CITYRAIL, URBANRAIL, S-BAHN)

Městskou železnici rozumíme systém vnitřní **dopravní obsluhy města prostředky železniční dopravy**.

Viz rovněž S-bahn

MĚSTSKÉ INŽENÝRSTVÍ

METRO

Metro (*podzemní dráha*) je **kapacitní páteřní prostředek městské hromadné dopravy osob, provozovaný na segregované dopravní cestě pod úrovní terénu** s využitím železniční technologie a elektrického pohonu.

METROBUS

Metrobus (*anglicky BRT = Bus Rapid Transit*) je **systém rychlé autobusové dopravy**, zajišťované velkokapacitními autobusy na vyhrazených pruzích, případně na samostatných komunikacích ve velmi krátkých intervalech. Zastávky metrobusu jsou uzpůsobeny pohybu velkého počtu cestujících, tj. jsou řešeny mimoúrovňově.

MIKROBUS

Mikrobus je malý autobus pro 7 - 9 cestujících včetně řidiče. Jeho celková hmotnost nepřekračuje 3,5 t.

MIMOÚROVŇOVÉ KŘÍŽENÍ (MIMOÚROVŇOVÁ KŘÍŽOVATKA)

MINIBUS

MÍSTNÍ DOPRAVNÍ OBSLUHA (MÍSTNÍ DOPRAVNÍ SYSTÉM)

MÍSTNÍ KOMUNIKACE

MONORAIL

Monorailem rozumíme **dráhu s jednou kolejnicí**, která se užívá pro vedení i nesení vozidel.

Technickou podstatou monorailů je tedy odlišné technické řešení dráhy kolejových vozidel. Toto technické řešení nicméně předurčuje použití daného systému.

Základ tvoří dvě základní koncepce nesení resp. vedení vozidel:

- **klasický monorail** (*vozidla jedou po betonové či ocelové dráze a jsou směrově vedena prostřední kolejnicí resp. krajními kolejnicemi*) a
- **visutá dráha** (*vozidla jsou na nosné kolejnici zavěšená*).

NADCHOD

Nadchodem rozumíme stavební objekt, umístěný nad pozemní komunikací nebo kolejovým tělesem, který slouží k bezkonfliktnímu křížení pěšího proudu a provozu pod ním.

Funkce podchodu a nadchodu v dopravním systému je stejná. Cílem je zajistit bezpečné a snad i pohodlnější vykřížení pěší dopravy s ostatní dopravou.

Srovnej [podchod](#) a [pěší most](#)

NADJEZD

NADZEMNÍ METRO

Nadzemní metro (*nadzemní dráha*) je nadzemní alternativou podzemního metra. **Zachovává si základní rys metra, a sice jeho prostorovou segregaci od ostatní povrchové dopravy.** Vychází stejně jako podzemní metro ze železniční technologie, mnohdy se jeho provoz, na rozdíl od klasického podzemního metra, s železnicí prolíná.

NÁDRAŽÍ (*AUTOBUSOVÉ, ŽELEZNIČNÍ*)NÁKLADNÍ DOPRAVA (*AUTOMOBILOVÁ, ŽELEZNIČNÍ, LETECKÁ, ŘÍČNÍ, NÁMOŘNÍ, POTRUBNÍ*)

Nákladní dopravou rozumíme přepravu zboží, materiálu a surovin.

NÁMOŘNÍ DOPRAVA

Námořní dopravou rozumíme **dopravu, realizovanou vodními plavidly na moři.**

NÁSTUPNÍ OSTRŮVEK

NEKONVENČNÍ DOPRAVA

Nekonvenčními dopravními prostředky rozumíme **prostředky využívající nekonvenční technická řešení dopravní cesty, vozového parku, energetického napájení,** nekonvenční způsoby zajištění, organizace a řízení provozu, nekonvenční způsoby dopravní obsluhy území atd.

Zpravidla se jedná o **originální vývojová řešení,** řešení **perspektivní** nebo řešení **specifická,** tj. řešení, která nepředstavují jinak běžný standard.

NÍZKONÁKLADOVÁ LETECKÁ DOPRAVA (*LOW COST AVIATION*)

Jedná se o leteckou dopravu, která dosahuje podstatného snížení cen díky významnému omezení rozsahu a částečně i kvality leteckých služeb.

Opakem je klasická letecká doprava.

NÍZKONÁKLADOVÝ PŘEPRAVCE (*LOW COST OPERATOR*)

Provozovatel nízkonákladové letecké dopravy, provozující letecký park, uzpůsobený podstatnému snížení cen, snížení rozsahu a kvality leteckých služeb.

ODBAVENÍ CESTUJÍCÍCH

ODSTAVENÍ VOZIDLA

Odstavením vozidla (*srovnej parkování vozidla*) rozumíme dlouhodobé umístění vozidla mimo jízdní pruh komunikace.

ODSTAVNÉ PARKOVIŠTĚ AUTOBUSŮ

Odstavné parkoviště autobusů slouží ke krátkodobému parkování či dlouhodobému odstavení autobusů.

OCHRANA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ (*EKOLOGIE*)

ORGANIZACE DOPRAVY (*DOPRAVNÍ PLÁNOVÁNÍ*)

Organizací dopravy rozumíme její zajištění prostřednictvím plánování a řízení výkonů jednotlivých přepravečů, jejich vzájemné dělby práce a součinnosti.

ORGANIZACE DOPRAVY (*DOPRAVNÍ INŽENÝRSTVÍ*)

Organizací dopravy rozumíme zajištění plynulého a bezpečného provozu na pozemních komunikacích prostřednictvím časové a prostorové koordinace provozu jednotlivých vozových jednotek.

OSOBNÍ DOPRAVA

Osobní dopravou rozumíme přepravu osob.

OSOBOKILOMETR (*OSOBOKM*)

Jednotka výkonového ukazatele v osobní dopravě, vyjadřující jeden realizovaný kilometr přepravy jednoho cestujícího. Výkon dopravní soustavy je pak vyjadřován násobkem počtu cestujících a délky jejich cest.

Pro vyjádření výkonu není rozhodující množství nasazených vozových jednotek a jejich obsazenost.

OSOBY SE SNÍŽENOU POHYBLIVOSTÍ

Viz [paratransit](#)

OUTSOURCING

Outsourcing je akt či proces **přenosu interní kompetence** k zabezpečení či zabezpečování dané funkce či procesu **na externího partnera**.

OZNAČNÍK ZASTÁVKY

Označení místa zastávky autobusu, trolejbusu, tramvaje nebo jiného povrchového systému MHD.

Označníky označují místo zastávky, přepravce, čísla linek, a jsou nositeli základních přepravních informací a sice jízdních řádů, tarifních a přepravních pokynů, informací o mimořádných opatřeních, omezeních provozu atd.

OZUBNICOVÁ DRÁHA

Ozubnicová dráha je železnice, která k přenosu tažné síly **využívá ozubené kolo**, zabírající do ozubeného hřebene, upevněného na kolejovém tělese.

Ozubený hřeben bývá umístěn zpravidla v ose kolejového tělesa. Toto řešení spojení vozidla s kolejovým tělesem je nezbytné tam, kde nestačí adhéze kol, tj. zejména při překonávání větších výškových rozdílů, případně tam, kde je nezbytná velká tažná síla.

Ozubnicová dráha má v osobní dopravě velmi podobné uplatnění, jako pozemní lanové dráhy. Výhodou oproti lanovým drahám je neomezená délka ozubené trati. Ozubená trať běžně podle potřeby zatáčí. Běžné je také střídání ozubených a neozubených úseků na trati.

PARATRANSIT

Organizovaná přeprava osob se sníženou pohyblivostí.

Viz [osoby se sníženou pohyblivostí](#)

PARK AND FLY (*PARK-A-FLY, P+F, P&F*)

Systém dlouhodobého **parkování cestujících letecké dopravy** na letišti v prostoru odbavovací haly nebo v širším prostoru letiště.

Vzdálená parkoviště systému „*park and fly*“ jsou obsluhována mikrobusey nebo minibusy, které dopravují cestující před odbavovací budovu.

Obdobné systémy mohou podporovat infrastrukturu **dálkové autobusové** nebo **železniční dopravy**.

PARK AND GO (*PARK-A-GO, P+G, P&G*)

Systém parkovišť a parkovacích objektů na hranici centrální zóny města, kde je omezený provoz osobních automobilů.

PARK AND POOL

Slouží k podpoře carpoolingu. Je představován parkovišti ve vnější zóně města nebo jeho aglomerace, kde cestující odstaví své vozidlo a současně nastoupí do carpoolového či vapooolového auta.

PARK AND RIDE (*P+R, P&R*)

Park and Ride je systém kombinované dopravy, podporující přestup cestujících IAD na prostředky MHD.

Parkoviště systému Park and Ride (*neboli záchytná parkoviště*) jsou **umísťována zpravidla na perimetru města v blízkosti stanic a zastávek páteřních kolejových systémů MHD**. Slouží zejména k efektivnější organizaci příměstské dopravy a regulaci každodenního dostředného nájezdu IAD do měst a jejich center.

PARKOVÁNÍ

Parkováním vozidel (*srovnej s odstavením vozidel*) rozumíme krátkodobé umístění vozidla mimo jízdní pruh komunikace.

PARKOVACÍ PRUH

PARKOVIŠTĚ (*VEŘEJNÉ, VYHRAZENÉ, DLOUHODOBÉ, HLÍDANÉ, PLACENÉ*)

PASÁŽ

Pasáž je průchod stavbou, který je vybaven obchody, restauracemi apod. Spojuje tedy dopravní funkci s funkcí obchodní.

PĚŠÍ DOPRAVA

Pěší dopravou rozumíme dopravu realizovanou prostřednictvím pěší chůze.

Pěší doprava je významnou součástí dopravy ve městech, ať už proto, že podíl pěší dopravy na celkovém výkonu dopravní infrastruktury je vysoký, nebo proto, že je pěší doprava prakticky vždy na počátku a konci každé cesty a velmi často i mezitím při častých přestupech.

PĚŠÍ MOST

Pěší most je mostní objekt, určený k přesunu chodců nad zemí.

Pěší mosty řeší velmi často propojení dvou stavebních objektů nad zemí, nebo propojení pěších tras nad terénním zlomem, nad vodním tokem apod. Pěší mosty velmi často plní funkci nadchodu.

Srovnej [nadchod](#)

PĚŠÍ RAMPA

Pěší rampa je objekt nebo zařízení, které slouží k překonání výškového rozdílu na pěší trase s vyloučením nezbytnosti schodů. Může se jednat o šikmou plochu nebo mostní objekt.

Cílem rampy je usnadnit život lidem, pro než schody představují závažnou komplikaci. Mohou to být lidé na invalidních vozících, lidé s kočárky či vozíky, senioři apod.

PĚŠÍ STEZKA

Pěší stezkou rozumíme samostatnou pozemní komunikaci, určenou pro pěší dopravu či pro pěší turistiku, která prochází volnou přírodou nebo nezastavěným prostorem.

Na rozdíl od chodníku nemá pěší stezka vždy zpevněný povrch. Velmi často neslouží pěší dopravě, ale spíše pěší turistice.

Srovnej [chodník](#)

PĚŠÍ TUNEL

Pěší tunel je tunelový objekt, který slouží k přesunu chodců pod zemí.

Pěší tunely řeší velmi často propojení dvou stavebních objektů pod zemí, nebo propojení pěších tras pod terénním masivem.

Srovnej [podchod](#)

PĚŠÍ TURISTIKA

Pěší turistikou rozumíme odpočinkový pohyb, založený na pěší chůzi.

Z principu tedy nejde o dopravu, o pěší spojení zdroje a cíle dopravy. Jde o chůzi za účelem oddychu či sportu.

PĚŠÍ ZÓNA

Pěší zóna je soubor pozemních komunikací ve městech, která je vyhrazena pouze pro pěší provoz, případně pro navazující provoz některých prostředků MHD (*nejčastěji taxislužba a tramvaje*).

Cílem pěších zón je zklidnění prostředí zástavby měst vymístěním ostatní dopravy a zejména pak dopravy automobilové.

PLYNOBUS

Plynobusem rozumíme autobus na plynový pohon.

PODÉLNÁ STÁNÍ, PODELNÉ PARKOVÁNÍ

Zastavení, parkování nebo odstavení vozidel podél osy pozemní komunikace.

Podélná stání jsou zpravidla umístěna na vnějším okraji pozemní komunikace, výjimečně ve středovém pásu.

Srovnej [příčná stání](#) a [šikmá stání](#).

PODCHOD

Podchodem rozumíme stavební objekt, umístěný pod pozemní komunikací nebo kolejovým tělesem, který slouží k bezkonfliktnímu křížení pěšího proudu a provozu nad ním.

Srovnej [pěší tunel](#) a [nadchod](#)

PODJEZD

PODZEMNÍ GARÁŽ

PODZEMNÍ TRAMVAJ

Jedná se o **podpovrchový kolejový systém městské hromadné dopravy, budovaný na bázi tramvaje**.

PODZEMNÍ URBANISMUS

POHYBLIVÝ CHODNÍK

POLICIE (STÁTNÍ, MĚSTSKÁ, DOPRAVNÍ, ŽELEZNIČNÍ)

POSKYTOVATEL DOPRAVY

Poskytovatelem dopravy rozumíme osobu, která nabízí zajištění dopravy, vstupuje do smluvního vztahu s cestující veřejností, zajišťuje odbavení cestujících, dopravu následně organizuje, řídí, případně dozoruje. Poskytovatel garantuje dopravu veřejnosti.

POZEMNÍ KOMUNIKACE

PRAVIDELNOST DOPRAVY

PREFERENCE (MHD, CYKLISTŮ, VOZIDEL S VYSOKOU OBSAZENOSTÍ)

Preference aut s vysokou obsazeností

Jedná se zařazení automobilů s vysokou obsazeností do programu preference určitých druhů MHD na dopravní síti.

PRIVATIZACE

PROCES

Proces (*teorie systémů, procesní analýza*) je postupný děj nebo změna: **posloupnost** stavů nějakého prvku či systému či posloupnost jevů a změny chování.

Pro proces je důležitý výchozí stav prvku či systému a **podnět** procesu na jeho počátku, výkonové a kvalitativní parametry prvku či systému a podmínky procesu v jeho průběhu a **výsledek** (tj. *cílový stav či výstup*) na jeho konci.

PROGNÓZA DOPRAVY

Prognózou dopravy rozumíme **určení budoucích objemů, struktury a trendů dopravní poptávky**, budoucích objemů a struktury dopravních proudů, budoucích výkonů a provozních stavů prvků dopravní infrastruktury, budoucích problémů a limitních stavů dopravní sítě, budoucích výkonů a problémů jednotlivých druhů doprav, jednotlivých přepravců ap.

PROGRAM (PROGRAM ROZVOJE)**PROGRAMOVÉ PLÁNOVÁNÍ****PROVOZOVATEL DOPRAVY**

Provozovatelem rozumíme osobu, která zajišťuje bezprostřední přepravu osob, tj. vlastní nebo pronajímá dopravní prostředek a provozuje ho na dané trase či lince.

PRŮCHOD

Průchodem rozumíme část stavebního objektu, sloužící ke křížení pěší trasy a ostatních funkcí tohoto objektu.

Časté jsou průchody komerčními objekty, administrativními budovami nebo dopravními terminály.

PRŮZKUM DOPRAVY

Průzkumem dopravy rozumíme **určení současných objemů, struktury a trendů dopravní poptávky**, současných objemů a struktury dopravních proudů, současných výkonů a provozních stavů prvků dopravní infrastruktury, současných problémů a limitních stavů dopravní sítě, současných výkonů a problémů jednotlivých druhů doprav, jednotlivých přepravců ap.

PRVEK

Prvek je základní entita systému, nacházející se v interakci s dalšími jeho prvky či vyššími konfiguracemi prvků, plnící základní (*elementární*) funkci v rámci komplexní funkční organizace systému.

PŘECHOD

Přechodem rozumíme část pozemní komunikace, určenou pro provoz automobilové či například tramvajové dopravy, která je současně určena pro úrovňový přechod chodců z jedné strany na druhou či z jedné strany na nástupní či jiný ostrůvek ap.

Přechody jsou součástí pozemní komunikace. Jsou označeny vertikálním a horizontálním značením.

PŘESTUPNÍ STANICE (ŽELEZNICE, METRA)

Přestupní stanice slouží k přestupu cestujících mezi jednotlivými trasami železnice nebo metra a také ostatními systémy páteřního systému MHD (*resp. obecně veřejné dopravy*), takovými jako jsou metro, lehké metro, rychlá tramvaj, příměstská železnice, klasická železnice apod.

PŘESTUPNÍ UZEL (PŘESTUPNÍ TERMINÁL)**PŘÍČNÁ STÁNÍ, PŘÍČNÉ PARKOVÁNÍ**

Zastavení, parkování nebo odstavení vozidel kolmo k ose pozemní komunikace.

Příčná stání jsou zpravidla umístěna na vnějším okraji pozemní komunikace, výjimečně ve středovém pásu. Příčné parkování je běžné na parkovištích.

Srovnej [podelná stání](#) a [šikmá stání](#)

PŘÍMĚSTSKÁ ŽELEZNICE

Příměstskou železnici (*S-bahn, Réseau Express Régional, Ferrovia Metropolitana, электричка*) rozumíme dopravní **systém obsluhy vnější aglomerační zóny prostředky železniční dopravy**. Podstatou příměstské železniční dopravy je **doprava osob z vnější aglomerační zóny do centra aglomerace** a zpět.

PŘÍSTAV

PŘÍSTAVIŠTĚ

Přístaviště je místem přistávání plavidel veřejné (*případně neveřejné*) osobní vodní dopravy, které slouží k nastupování a vystupování cestujících, případně nakládání a vykládání nákladu.

Rozlišování pojmů přístav a přístaviště je podobný rozlišování pojmů železniční nádraží a zastávka.

PŘÍVOZ

RADIÁLA

RADIÁLNĚ - OKRUŽNÍ SYSTÉM

REGIONÁLNÍ DOPRAVA (PŘÍMĚSTSKÁ DOPRAVA)

Regionální veřejná doprava je ekvivalentem MHD v prostředí **vnější zóny městské aglomerace a v oblasti** (*v českém prostředí kraj, okres apod.*).

REGIONÁLNÍ ŽELEZNICE

Regionální železnici rozumíme **systém dopravní obsluhy regionu/oblasti**. Na rozdíl od příměstské železniční dopravy není podstatou regionální železniční dopravy jen obsluha dostředných dopravních proudů. Regionální železniční doprava má za úlohu **propojit všechny významné sídelní celky regionu/oblasti**, obsluhuje proto i tangenciální a diagonální dopravní proudy, nebo jinak - zajišťuje dopravní obslužnost regionu.

REGULACE (REGULAČNÍ OPATŘENÍ)

REKREAČNÍ DOPRAVA

RYCHLÁ TRAMVAJ

Rychlá tramvaj je **moderní forma tramvaje s větší provozní kapacitou a vyšší přepravní rychlostí**. Vyšší rychlosti dopravy odpovídá větší rozestup zastávek.

Rychlá tramvaj je vhodná pro okraje měst, dopravní obsluhu sídelních satelitů, tangenciální dopravu ve městech a pro směry, které nejsou z hlediska rentability investic pro metro zajímavé.

RYCHLÉ METRO

Rychlé (*expresní*) metro je kapacitní dopravní prostředek MHD, odvozený od klasického (*těžkého*) metra¹, jehož smyslem je zajištění **rychlé radiální či diagonální přepravy osob v prostředí velkých měst** a velkých městských aglomerací s **více jak 5 miliony obyvatel**.

RYCHLODRÁHA

Technickou podstatou městské rychlodráhy je rychlé spojení dvou vzdálených uzlů městské aglomerace.

Rychlodráha se zpravidla buduje na bázi železnice nebo některého ze systémů nekonvenční dopravy (například dráha na magnetickém polštáři).

RYCHLOSTNÍ KOMUNIKACE

ŘADÍCÍ PRUH

ŘÍČNÍ DOPRAVA

Říční / jezerní dopravou rozumíme **vnitrozemskou dopravu realizovanou vodními plavidly na splavných vnitrozemských vodních cestách** tj. na řekách, kanálech, průplavech, přírodních a umělých jezerech.

ŘÍČNÍ PŘÍSTAV

Říční přístav je místem přistávání většího počtu říčních plavidel, které slouží k nastupování, vystupování a přestupování cestujících, případně k nakládání, vykládání a překládce nákladu, ke kotvení plavidel, k doplňování pohonných hmot a dalších medií, a k drobné údržbě plavidel.

Srovnej přístaviště

ŘÍZENÍ DOPRAVY

Dopravní plánování: Řízením dopravní soustavy rozumíme soubor činností, zaměřených na naplnění jejího smyslu a poslání, na naplnění zadaných provozních i rozvojových cílů apod. Cíle naplňujeme smysluplným **plánováním, organizováním, zdrojovým a odbytovým zajištěním, vedením a kontrolováním** jednotlivých přepravečů a dalších subjektů dopravní soustavy.

¹ zpravidla jeho síť doplňuje či rozvíjí

S - BAHN

V německy mluvících zemích se pro pojem nadzemní metro používá označení S-bahn (*Stadtschnellbahn* = městská rychlodráha, resp. *Stadtbahn* = městská dráha, resp. *Schnellbahn* = rychlodráha).

SILNICE (SILNIČNÍ SÍŤ)

Veřejně přístupná pozemní komunikace určená k užití silničními a jinými vozidly a chodci. Silnice tvoří silniční síť.

Silnice se podle svého určení a dopravního významu rozdělují do těchto tříd:

- **silnice I. třídy**, která je určena zejména pro dálkovou a mezinárodní dopravu. Silnice I. třídy vystavěná jako rychlostní silnice je určena pro rychlou dopravu a je přístupná pouze silničním motorovým vozidlům, jejichž nejvyšší povolená rychlost není nižší, než stanoví zvláštní předpis. Rychlostní silnice má obdobné stavebně technické vybavení jako dálnice.
- **silnice II. třídy**, která je určena pro dopravu mezi okresy,
- **silnice III. třídy**, která je určena k vzájemnému spojení obcí nebo jejich napojení na ostatní pozemní komunikace.

SKIBUS

Skibus je autobus určený pro přepravu lyžařů, snowboardistů a běžkařů do lyžařských areálů a z nich během lyžařské sezony.

SOUKROMÝ PROVOZOVATEL

SPOLEHLIVOST DOPRAVY

SPOLUPRÁCE VEŘEJNÉHO A SOUKROMÉHO SEKTORU (PPP)

Partnerství veřejného a soukromého sektoru (PPP) je dodavatelský model, jehož podstatou je zajištění veřejné služby veřejnosti v úzké partnerské spolupráci se soukromým sektorem.

Jedná se o dodavatelský model. Nicméně pro veřejné zadavatele je atraktivní skutečnost, že je soukromý sektor připraven veřejnou službu nejen zajistit, ale především zafinancovat.

Proto je model PPP využíván zejména jako specifický model soukromého financování výstavby, rozvoje nebo modernizace infrastruktury veřejné služby.

STANICE (ŽELEZNIČNÍ, METRA)

Stanice železnice nebo metra slouží k nástupu, výstupu a přestupu cestujících železnice nebo metra.

Více viz železniční stanice

STANOVIŠTĚ TAXI

STEZKA (CYKLISTICKÁ, TURISTICKÁ)

STRATEGIE ROZVOJE DOPRAVNÍ SOUSTAVY

Strategie rozvoje dopravní soustavy definuje **investiční priority, jejich prostorovou a časovou provázanost, finanční eventuálně i organizační zajištění.**

STUDIE PROVEDITELNOSTI

SVĚTELNÁ SIGNALIZACE

SYSTÉM

Systémem rozumíme **soubor vzájemně souvisejících a spolupracujících prvků**, spojených do jednoho **smysluplného celku** za účelem **naplnění nějaké společné funkce, poslání, smyslu či dosažení nějakého společného cíle v rámci systému vyšší úrovně.**

SYSTÉMOVÉ INŽENÝRSTVÍ

Systémovým inženýrstvím rozumíme obor, který se zabývá studiem, popisem, modelováním, analýzou, navrhováním/projektováním, testováním a implementací konkrétních systémů v praxi.

ŠIKMÁ STÁNÍ, ŠIKMÉ PARKOVÁNÍ

Zastavení, parkování nebo odstavení vozidel **šikmo k ose pozemní komunikace.**

Šikmá stání jsou zpravidla umístěna na vnějším okraji pozemní komunikace, výjimečně ve středovém pásu. Šikmá stání bývají častá na parkovištích. Úhel šikmých stání (*ve směru jízdy*) je vždy menší jak 90°.

Srovnej [podélná stání](#) a [příčná stání](#)

ŠKOLNÍ DOPRAVA

TANGENTA

TARIF (JEDNOTNÝ, VÝKONOVÝ, ČASOVÝ, ZÓNOVÝ)

TAXI

TELEMATIKA

TEORIE GRAFŮ

Teorie grafů (*sítí*) je obecná disciplína, která analyzuje a popisuje vlastnosti struktur, které nazýváme grafy (*sítěmi*). Graf (*síť*) je tvořen **vrcholy** (*uzly/body*), které jsou spojeny **hranami** (*spojnicemi/čarami*).

TEORIE PROUDŮ

Specifickou podobu teorie grafů představuje **teorie proudů** / toků. V této teorii jsou grafy nositeli proudů a analyzují se či se popisují zákonitosti chování proudů v síti. Síť v teorii proudů je tvořena **zdrojovými, cílovými a průběžnými vrcholy** tj. vrcholy, kde proud začíná, končí, nebo jím jen prochází.

Klíčovou veličinou této teorie je **kapacita hran či vrcholů** na jedné straně a velikost /objem proudů na straně druhé. Odvozeným parametrem vrcholu či hrany je stupeň jeho zatížení, zůstatková kapacita apod.

Teorie proudů slouží k řešení standardních úloh, týkajících se struktur, majících podobu sítě s proudy. Studují se provozní stavy sítě a její hraniční chování.

TERMINÁL (PASAŽERSKÝ, NÁKLADNÍ, ŽELEZNIČNÍ, LETECKÝ, ŘÍČNÍ, NÁMOŘNÍ)

TRAJEKT (NÁMOŘNÍ, ŘÍČNÍ)

TRAMVAJ

Tramvaj je **povrchový prostředek městské hromadné dopravy, poháněný elektrickou energií a provozovaný na samostatném kolejovém tělese**.

TRAMVAJOVÁ DOPRAVA

Tramvajovou dopravou rozumíme **městskou hromadnou dopravu osob zajišťovanou tramvajemi**.

TRAMVAJOVÁ VOZOVNA / TRAMVAJOVÉ DEPO

Tramvajová vozovna je místo, kde jsou odstavovány tramvaje v době, kdy nekonají službu.

TRAMVAJOVÁ ZASTÁVKA

Tramvajová zastávka je místo **určené k zastavování tramvají, k nástupu a výstupu cestujících**. Je označena označníkem.

TRANZIT (TRANZITNÍ DOPRAVA)

TRASA (TRASOVÁNÍ)

TROLEJBUS

TŘÍDA (*PRVNÍ, DRUHÁ, BUSINESS, EKONOMICKÁ*)

TUNOKILOMETR (*TUNOKM*)

Jednotka výkonového ukazatele v nákladní dopravě, vyjadřující jeden realizovaný kilometr přepravy jedné tuny nákladu.

TURNIKET

Jízdenkový automat, jehož prostřednictvím lze automaticky uhradit jízdné a který je sdružen s bránou, která propouští cestujícího k přepravě.

UDRŽITELNÝ ROZVOJ

Uspokojení potřeb současnosti bez ohrožení schopnosti budoucích generací uspokojovat jejich vlastní potřeby.

UHLÍKOVÁ STOPA

ULICE (*ULIČNÍ SÍŤ*)

URBANISMUS

ÚROVŇOVÉ KŘÍŽENÍ (*ÚROVŇOVÁ KŘÍŽOVATKA*)

ÚZEMNÍ ENERGETICKÁ KONCEPCE (*ÚZEMNÍ GENEREL*)

Územní energetická koncepce vytváří podmínky pro hospodárné nakládání s energií v příslušném území – kraje, mikroregionu, města, obce či jiného územního celku.

Analyzuje možné způsoby zásobování daného území palivy a energií, včetně potenciálu energetických úspor a využití obnovitelných zdrojů energie a navrhuje cíle, nástroje a opatření pro efektivní energetické hospodářství v tomto území s výhledem na delší období (zpravidla dvacetilet). Vychází při tom ze Státní energetické koncepce, územního plánu daného území a z potřeb hospodářského a společenského rozvoje s důrazem na ochranu životního prostředí a šetrné nakládání s přírodními zdroji.

Je definována zákonem č. 406/2000 Sb. o hospodaření energií a její podrobné náležitosti určuje příslušné nařízení vlády (195/2001 Sb.). Povinnost zpracovat Územní energetickou koncepci zákon ukládá krajům, hlavnímu městu Praze a statutárním městům.

Obrázek 3: Turnikety metra v New Yorku a v Petrohradě

ÚZEMNÍ GENEREL

Územně plánovací podklad, který řeší podrobně otázky územního rozvoje jednotlivých složek osídlení a krajiny.

ÚZEMNÍ PLÁN

ÚZEMNÍ PLÁNOVÁNÍ

Úlohou územního plánování je **návrh udržitelného rozvoje územního celku** (*státu, regionu, aglomerace, města/sídla, zóny*):

- **v podobě** politiky či zásad územního rozvoje nebo v podobě uceleného prostorového a technického uspořádání území (*územní plán*),
- **v uceleném kontextu** všech souvisejících sociálních, kulturních, demografických, ekonomických, technických, ekologických a prostorových podmínek a předpokladů,
- **v zadané časové projekci** stanoveného výhledového období (*krátkodobý, střednědobý a dlouhodobý plán*).

ÚZEMNÍ PROGNOZA

Územně plánovací podklad, který slouží k prověření možností dlouhodobého rozvoje území na základě rozboru územně technických podmínek, stavu životního prostředí území, demografických a sociologických podkladů a ekonomických předpokladů rozvoje území.

VANPOOLING

Vanpooling je **hromadnější formou carpoolingu**, v níž se k přepravě cestujících využívají mikrobusey.

VEŘEJNÁ DOPRAVA

Veřejná doprava je provozovaná veřejnými (*eventuálně i soukromými*) provozovateli pro veřejnost a to **za předem určených přepravních a tarifních podmínek**. Veřejná doprava je **otevřená každému zájemci**, pokud splní předem stanovené přepravní podmínky a dodržuje stanovený přepravní řád.

Antonymem pojmu je **neveřejná doprava** tj. individuálně zajištěná doprava nebo doprava, která je dostupná jen pro omezený okruh osob.

VEŘEJNÁ SLUŽBA

VEŘEJNÝ PROVOZOVATEL

VÍDEŇSKÁ ZASTÁVKA

Jedná se o zastávku, zřízenou v rámci vozovky tak, že je **vozovka v prostoru zastávky zvýšena na úroveň chodníku**. Vídeňská zastávka usnadňuje nástup a působí obdobně jako zpomalovací práh, tj. upozorňuje řidiče vozidel na možné ohrožení cestujících.

VNĚJŠÍ DOPRAVA

Vnější dopravou rozumíme dopravu, realizuje přepravní vztahy za hranice daného území.

Vnější doprava se dále člení na dopravu:

- **odchozí resp. příchozí:**
 - tj. odchozí: se zdrojem na daném území *(a cílem mimo něj)*,
 - příchozí: s cílem na daném území *(a zdrojem mimo něj)*,
- **tranzitní:**
 - s přestupem/překládkou na daném území,
 - bez přestupu/překládky na daném území.
 -

VNITŘNÍ DOPRAVA

Vnitřní dopravou rozumíme dopravu, která realizuje přepravní vztahy v rámci daného území.

VODNÍ DOPRAVA

Vodní dopravou rozumíme **dopravou, realizovanou na vodě**.

Vodní dopravu dělíme na:

- **říční** resp. jezerní a
- **námořní**.

VODNÍ TAXI

VOZOKILOMETR (VOZOKM)

Jednotka výkonového ukazatele v dopravě, vyjadřující jeden realizovaný kilometr přepravy jedním vozidlem. Výkon dopravní soustavy je pak vyjadřován násobkem počtu nasazených vozů *(vozových jednotek)* a délky jejich cest.

Pro vyjádření výkonu není v tomto případě rozhodující obsazenost vozových jednotek.

VOZOVÝ PARK

VYHLEDÁVACÍ STUDIE

VYHRAZENÝ JÍZDNÍ PRUH (PRO MHD A TAXI, PRO VYSOKOOPSÁZENÉ AUTOMOBILY)

VÝKONOVÉ UKAZATELE DOPRAVY

Výkonový ukazatel dopravy slouží k vyjádření celkového objemu přepravy a celkového objemu přepravní práce, realizované přepravci..

V oblasti **nákladní dopravy** jsou klasickými výkonovými ukazateli dopravy:

- Celkový objem přepravy nákladu v tunách (za stanovené časové období)
- Celkový objem přepravy nákladu v tunokilometrech (tkm - za stanovené časové období, ukazatel vyjadřující násobek objemu a délky přepravy)

V oblasti **osobní dopravy** jsou klasickými výkonovými ukazateli dopravy:

- Celkový obeh přepravených cestujících /za stanovené časové období)
- Celkový objem přepravního výkonu dopravních prostředků, vyjádřený vozokilometry (vozokm - za stanovené časové období, ukazatel vyjadřující násobek počtu míst ve vozových jednotkách a celkové délky jejich jízdy
- Celkový objem přepravního výkonu dopravních prostředků, vyjádřený místokilometry (místokm - za stanovené časové období, ukazatel vyjadřující násobek počtu míst ve vozových jednotkách a celkové délky jejich jízdy, velmi často v členění míst pro sezení a míst pro stání)
- Celkový počet přepravního výkonu, vyjádřený osobokilometry (osobokm - za stanovené časové období, ukazatel vyjadřující násobek počtu přepravených osob a délky jejich přepravy)

VÝKONOVÉ ZPOPLATNĚNÍ

VÝTAH

VYŘAZOVACÍ PRUH

VZNÁŠEDLO

ZÁCHYTNÉ PARKOVIŠTĚ (SYSTÉMU P+R)

ZASTÁVKA (AUTOBUSOVÁ, TRAMVAJOVÁ, TROLEJBUSOVÁ, ŽELEZNIČNÍ, NA ZNAMENÍ, OBČASNÁ)

Zastávka je označené místo, které je určeno pro zastavování vozidel (či vlaků) zejména veřejné dopravy, a pro nástup, výstup nebo přestup cestujících.

ZASTÁVKOVÝ MYS

Zastávkovým mysem rozumíme přiblížení nástupní hrany zastávky jízdnímu pruhu. Je to opak zastávkového zálivu. Přiblížení zastávky jízdnímu pruhu je zajištěno zpravidla na úkor parkovacího pruhu.

ZASTÁVKOVÝ PRUH

ZASTÁVKOVÝ ZÁLIV

Zastávkový záliv je vyčleněním zastávky z vnějšího jízdního pruhu na stranu směrem k chodníku. Zpravidla je realizován na úkor zeleně, dělicí komunikaci od chodníku, nebo na úkor chodníku.

ZAŘAZOVACÍ PRUH

ZDROJ DOPRAVY

ZKLIDNĚNÍ DOPRAVY

ZÓNA

ŽELEZNICE

Železnice je **prostředek hromadné přepravy osob a zboží**, provozovaný na kolejové/železniční síti.

ŽELEZNIČNÍ DOPRAVA (*VYSOKORYCHLOSTNÍ, PŘÍMĚSTSKÁ, VNITROMĚSTSKÁ ŽELEZNICE, NÁKLADNÍ ŽELEZNIČNÍ DOPRAVA*)

ŽELEZNIČNÍ STANICE

Železniční stanice (*železniční nádraží*) je ve smyslu zákona místem řazení vlaků, nástupu a výstupu cestujících, nakládky a vykládky nákladu. Železniční stanice je vybavena **výpravnou vlaků** (*výpravní budova nebo výpravní kancelář*), **dopravní kanceláří**, odbavovacími prostory pro cestující, odbavovacími prostory pro nakládku a vykládku. Je vymezena vjezdovými návěstidly, umístěnými cca 50 m před první/za poslední výhybkou.

ŽELEZNIČNÍ ZASTÁVKA

Místa nástupu a výstupu cestujících železnice, která podmínky železniční stanice nesplňují, nazýváme **železniční zastávkou**.

ZKRATKY

AD - automobilová doprava

ASŘ - automatizovaný systém řízení

ČD - Česká dráhy

ČSA - České aerolinie

DPHMP - Dopravní podniky hlavního města Prahy

IAD - individuální automobilová doprava

ICAO - Mezinárodní organizace pro civilní letectví (*International Civil Aviation Organization*)

MD ČR - Ministerstvo dopravy České republiky

MHD - městská hromadná doprava

ŘSD - Ředitství silnic a dálnic

SFDI - Státní fond dopravní infrastruktury

SSZ - Světelné signalizační zařízení

SŽDC - Správa železniční dopravní cesty

ŽD - železniční doprava

